

A doboz

Bányai János

Már évek óta minden este a Parton sétálok. Emelt fővel megyek el a padok mellett, a katonaságnál így tanították, és én mindig jó katona voltam, nem néztem jobbra se, balra se, az unalmas padok buta szerelmesei ügyet sem vetettek rám. Nem mentem messzire, mindig csak a Part megvilágított részében sétáltam: amarra túl, a fák mögött sötét volt, és a feketeségből mindig idegen szemek vizsgáltak. Nem tanultam senkitől sem félni, egészen közönséges, életadó érzés volt bennem. Az emberek szerettek, mert nyugodt voltam, kimért és elégedett, mindig elégedett. Azt hiszem, ez volt egyetlen jó tulajdonságom és ehhez mindig szigorúan tartottam magam. Sohasem törődtem a folyóval. Mindig a sétány volt számomra fontos és az a hely ahova léptem.

... Nem tudom hogyan, de később megváltoztam. Nem törődtem többé a Parttal, esti sétáim elmaradtak: ekkor éreztem először, hogy elégedetlen vagyok önmagammal, kinn különös meleg idő volt, és ez engem mindig idegesített. Azt hittem, hogy elvesztem: régi szokásaim eltűntek, mintha levetkőztem volna őket.

Aztán új ötletem támadt. Szerettem volna, ha az emberek meghajolnak előttem. Napoleoni önteltséget keltett bennem ez a gondolat.

Kimentem az utcára.

Cigaretára gyújtottam és vártam az első áldozatot.

Nem vártam sokáig: egy borostásképű, nagyszemű legény állt meg előttem és tüzet kért. A kezem reszketett: régóta vártam ezt a percet. Tudtam, hogy új fejezet kezdődik az életemben. Tudtam, hogy minden megváltozik majd körülöttem. Csodálkozást keltenék mindenkiben, ha elmondanám, hogy előttem hajlongnak az emberek. És ami a legfontosabb: önként hajlonganak. Főúr voltam egy kastélyban, és mindenki más csak lakáj. Reszkettem a gógtól, hajóárbocnál is magasabb voltam, hosszabb a hídnál, tarkább, mint a falragasz. Az első kísérlet sikerült. A legény egészen a derekamig hajolt. Ha

úgy tetszik, mindenkit magamhoz láncolhatok, mindenki a derekamig hajol, én pedig mindig lazán hordom a nadrágszíjamat. A kezemben sohasem aludt ki a cigaretta: azontúl minden este a Parton voltam, feszesen sétáltam a lámpák alatt, — így tanultam a főuraktól — és vártam a hajlongó embert. És ő mindig megjelent. Minden este meghajolt előttem egy ember: ha így folytatom, életem végéig lakajom lesz az emberiség. Mosolygós arccal fogadtam a hajlongót, szépen kérte tőlem a tüzet, és én csak a szíjamig emeltem fel a cigarettámat. Lehajolt, és én a nyakába láttam: minden embert felismertem már a nyakáról. Tudtam, a nevét, ha megláttam a nyakát, tudtam ki a szeretője, tudtam, hogy titkon gyilkolt és tudtam, hogy melyik kocsmába jár bort inni. Sokszor már-már elnevettem magam, de az emberek illedelmesen hajoltak meg előttem, illedelmesen köszönték meg a tüzet. És senki sem ismert fel. Egyetlen ember sem vette megalkodásnak. A szobámban mindig hatalmasat nevettem a sé-ták után. Később sajnáltam, hogy nem vezettem naplót.

A hivatalban mosolygó arccal jártam-keltem, az osztályfőnök elégedett volt a munkámmal, és én boldog voltam.

Ez volt a legújabb fölfedezésem: a boldogság. Észrevétlenül váltotta fel az elégedettség érzetét, vagy teljesen egygé váltak. Most ezt a szót fokoztam a végtelenségig, és valahányszor learattam vetésemet, nyugodtan húzódtam a párnák közé: sohasem jutott eszembe, hogy inkvizitor vagyok.

— Király úr, maga egészen megszépült — mondta egyszer a háziasszonyom, és én elégedetten elmosolyodtam.

— Magával történt valami — folytatta. — Talán nőszül, Király úr?

Hangosan fölnevettem, és ő kihúzódott a szobából.

Valóban gondoltam arra, hogy megnőszülök, de ezt nem árultam el senkinek sem. Negyvenéves voltam, erős férfi, kialakult, de nem megmerevedett szokásokkal, kisigényű — a legboldogabb házaseletet tudtam volna teremteni egy kedves házastárssal. Számolgatni kezdtem nőismerőseimet, és rájöttem, hogy csak Vermes felesége felelne meg. Nagyon szerettem Vermest, de most alig vártam, hogy bosszút álljak rajta. Az emberek boldog hajlongásának új változatát akartam előkészíteni. Vermes a mi irodánk szomszédságában dolgozott. Igyekeztem minden mozdulatát kitanulmányozni. Tudtam, hogy szereti, ha megkínálják cigarettával, ilyenkor mindig előkapja zsebéből kis, zöld öngyújtóját és kedves, köszönő mosollyal ad tüzet. Tudtam, hogy a hivatalos idő után mindig cigarettára gyűjt a hosszú folyosón, úgy megy ki az utcára. Csak a kis, zöld öngyújtó izgatott.

Lestem a pillanatot, hogy mikor megy ki az irodából. A kép tükrében láttam az ajtót, és amikor elhagyta az irodát, azonnal átmentem, de a kis öngyújtót mindig magával vitte.

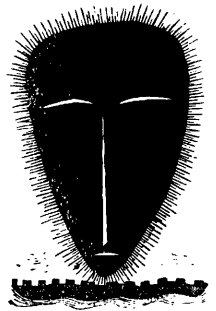
Vermesné is megútáltam. Szerettem volna összeesküvést szőni vele férje ellen, de hamarosan letettem a célomról, Vermesné mindig szépen mosolygott.

Ezentúl szinte követeltem magamtól a bosszút: nem akartam vereséget szenvedni.

És sikerült.

A kis, zöld öngyújtó a kezemben volt.

A hivatalos idő után Vermes nyomába léptem, jobb zsebemben néha a kulcsokhoz ütődött az öngyújtó, és ez az apró kis hang kezeskedett a győze-

lemért. Éppen csak az első hamut vertem le a cigarettámról, és akkor Vermes elővette a dobozát, kihalászott belőle egy kemény cigarettát, közben dűnyögött valamit és tüzet kért tőlem. Arcomon a szolgáltrakész mosoly mögött ott lapult a boldogság naiv érzése. Szokás szerint, csak a nadrágszíjamig emeltem fel a cigarettát. Sikerült! Vermes meghajolt előttem, és én a szívemre kacsintottam. Láttam Vermes nyakát: tudtam, hogy a felesége karmolta össze, láttam, hogy a haja alatt pattanások vannak, láttam vékony rétegekben valami feketeséget Vermes nyakán. Az útalat elöntötte arcomat és elfordultam. Reszkettem a dűhtől, és tudtam, hogy valamit nem jól csináltam. Tudtam, hogy valami nem sikerült, éreztem, hogy ez az utolsó ember, aki meghajolt előttem. Valamit elveszítettem, valami hiányzott: ezentúl nem gondoltam a nőülésre.

— Milyen gyorsan megváltozhat az ember, — szepegte a háziasszonyom.
— Milyen gyorsan...

Egyszer ismét a Parton sétáltam, és még mindig Vermesre gondoltam: elrabolta tőlem utolsó boldogságomat. Tudtam, hogy többé sohasem leszek elégedett. Egész véletlenül gyűjtöttem cigarettára.

Ekkor elmállt ugyanaz a borostásképű fiatalember, aki először hajolt meg előttem, és tüzet kért.

Hirtelen eldobtam a cigarettámat és kezébe nyomtam egy gyufásdobozt. Elrohantam. Lihegve értem a szobámba, és tudtam, hogy ismét kifosztottak. Arra gondoltam, hogy soha többé nem gyűjtök cigarettára, de ez nem nyugtatott meg. Azt hittem ágyba dőlök, de ebből sem lett semmi. Elképzeltem, hogy a fiatalember állandóan követhet, és minden pillanatban bekopoghat hozzám. Mindenkitől féltam, aki elment az ajtóm mellett. Ültem az ágyamon, és mindig jobban lihegtem. Egy nagy sárga kutyát láttam, ahogy vékony nyelvét lógatva kapaszkodik egy drótkerítésen, amelyen túl víz folyik. A fiatalember nem jött el és reggelre egészen megnyugodtam. A hivatalban semmi változást sem észleltek rajtam, de tudták, hogy valami nincs rendjén velem, és ezért senki sem szólt hozzám.

Tűző, nyugalmas-forró nap volt.

Délben a fiatalember beállított hozzám, megijedtem tőle, szeme birkajósággal keresett a kollégák között, azt hittem, nem talál rám, de gondolkazás nélkül felém indult, hiába sütöttem le a szemem.

— Bocsánat — mondta —, tegnap olyan hirtelen eltűnt...

— Igen — kiáltottam ingerülten —, mi köze van magának ahhoz, hogy milyen gyorsan megyek el.

— A doboz...

— Mi van a dobozzal?

— Visszahoztam.

Tudtam, hogy a kollégák mind figyelnek, és ezért egészen nyugodtan viselkedtem.

Kérdőn néztem a fiatalemberre, de véremben éreztem a bosszú gondolatát.

— Tessék! — tette le a dobozt.

— Tartsa meg magának, — intettem.

— Nem kell! Nem kell ez a doboz!

Hangosan, örülten kiáltotta, és az ablakok kinyíltak. A hőség beáramlott, átölelte az egész irodát, a fehér papírlapok lángalobbantak, tüzes fogukkal a szemembe haraptak — tudtam, hogy mindez azért van, mert sohasem néztem még a folyóra.

— Nem kell! — kiáltotta. — Vegye el!

— Miért?

— Ebben a dobozban kereszt volt.

Egy pillanatra kijózanodtam, és magamhoz szoritottam a dobozt.

— Hol a kereszt?

— A kereszt kiugrott a dobozból és elrepült valamerre. Ezért nem kell nekem a doboza.

Vártam, hogy elmenjen, de ő nem mozdult. Ijedten bámult rám: azt hitte börtönbe vetem, mert nem hozta vissza a keresztet, azt hitte, hogy a kereszt aranyból volt, biztosan csillogott, amikor kirepült a dobozból, lehet, hogy most a Part valamelyik fáján virágzik és arra vár, hogy odamenjek: rámcsapna és eltemetne.

Reszkettem, és elűztem a fiatalembert: tudtam, hogy ezentúl a félelmet fokozom majd a végtelenségig.

